

Хрусталенко Р. Р.
студент 2-го курсу
факультету прокуратури та слідства (кримінальної юстиції)
Національного університету «Одеська юридична академія»

СПІВВІДНОШЕННЯ ПРИНЦИПІВ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ДІЯЛЬНОСТІ ПРОКУРАТУРИ ТА АДВОКАТУРИ

Принципи – це керівні засади, на яких ґрунтується діяльність певного органу або правового інституту. В роботі прокуратури і адвокатури є спільні завдання, в тому числі зміцнення законності та правопорядку в нашій країні, отже і засади діяльності в певній мірі співпадають. Проте, є суттєві відмінності в переліку засад організації та діяльності прокуратури та засад адвокатури, отже, це питання потребує детального аналізу.

У статті 3 «Діяльність прокуратури ґрунтується на засадах» Закону України «Про прокуратуру» передбачено, що органи прокуратури України здійснюють свою діяльність на засадах: 1) верховенства права та визнання людини, її життя і здоров'я, честі і гідності, недоторканності і безпеки найвищою соціальною цінністю; 2) законності, справедливості, неупередженості та об'єктивності; 3) територіальності; 4) презумпції невинуватості; 5) незалежності прокурорів, що передбачає існування гарантій від незаконного політичного, матеріального чи іншого впливу на прокурора щодо прийняття ним рішень при виконанні службових обов'язків; 6) політичної нейтральності прокуратури; 7) недопустимості незаконного втручання прокуратури в діяльність органів законодавчої, виконавчої і судової влади; 8) поваги до незалежності суддів, що передбачає заборону публічного висловлювання сумнівів щодо правосудності судових рішень поза межами процедури їх оскарження у порядку, передбаченому процесуальним законом; 9) прозорості діяльності прокуратури, що забезпечується відкритим і конкурсним зайняттям посади прокурора, вільним доступом до інформації довідкового характеру, наданням на запити інформації, якщо законом не встановлено обмежень щодо її надання; 10) неухильного дотримання вимог професійної етики та поведінки [1].

На відміну від законодавства про прокуратуру, де назви принципів викладено досить розмито, у ст. 4 «Принципи та засади здійснення адвокатської діяльності» Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» відповідні положення окреслені більш коротко. Зокрема, передбачено: адвокатська діяльність здійснюється на принципах верховенства права, законності, незалежності, конфіденційності та уникнення конфлікту інтересів [2].

Якщо порівнювати принципи організації і діяльності прокуратури та адвокатури, можна помітити, що спільними для обох правозахисних структур

є принципи законності та незалежності. Інші принципи – специфічні та у загальному вигляді відображають особливості кожної із систем.

Щодо правового закріплення принципів законності та незалежності, можна виявити певні закономірності. Якщо принцип законності визначається основою діяльності широкого кола правоохоронних органів, то принцип незалежності зафіксований у значно меншій кількості норм щодо прокуратури, адвокатури та судової влади.

На жаль, упродовж останнього часу саме незалежність і законність як принципи діяльності прокуратури та адвокатури стали об'єктом найбільшої кількості посягань і порушень.

У загальному розумінні незалежність як принцип організації і діяльності прокуратури передбачає реалізацію повноважень прокурора незалежно від будь яких органів державної влади, громадських об'єднань, фізичних чи юридичних осіб, існування заборони втручання у роботу органів прокуратури чи перешкоджання їх діяльності. Особливістю посягань на незалежність органів прокуратури став перехід від прихованих, завуальованих форм тиску чи протидії до демонстративно відкритих, групових та озброєних форм втручання із залученням політичних і кримінальних елементів [3].

Збільшилася й кількість посягань на незалежність адвокатів при здійсненні професійної діяльності. До традиційних порушень, зокрема у вигляді завдання тілесних ушкоджень адвокатам, спроб розкрити адвокатську таємницю й усунути адвоката від захисту шляхом безпідставного допиту як свідка, вилучення документів, що містять адвокатську таємницю, додалися нові форми деструктивних дій, серед яких хотілося б відзначити намагання вплинути на роботу одного з вищих органів адвокатського самоврядування – Ради адвокатів України (РАУ).

Законність є універсальним принципом діяльності прокуратури й одночасно відображенням її соціальної місії, мети функціонування. Зміст законності полягає у здійсненні прокурорами своїх повноважень на підставі дотримання Конституції України та чинних на території держави законів у межах своєї компетенції. Порушення незалежності прокуратури відразу позначається на стані забезпечення законності в її роботі. Частішають випадки, коли під впливом натовпу звільняються особи, затримані за підозрою у вчиненні кримінальних правопорушень.

Провідна роль у забезпеченні законності в діяльності прокурорів належить вищестоящим керівникам органів прокуратури та судам. Практика свідчить про необхідність посилення уваги до дотримання прокурорами вимог закону.

Зміст принципу законності в діяльності адвокатів має певні особливості. Для адвокатів встановлено певні вимоги щодо дотримання законності на стадіях прийняття доручення клієнта, виконання доручення клієнта та у відносинах із судом й іншими учасниками судового провадження. Так, окрім

встановлених обов'язку використовувати всі свої знання та професійну майстерність для належного захисту й представництва прав і законних інтересів фізичних та юридичних осіб і обов'язку дотримуватися чинного законодавства України, Правилами адвокатської етики визначено й низку заборон для адвоката [3].

Разом із тим, порушення законності в діяльності адвокатів не є поодинокими. Ймовірно, це пов'язано з національним менталітетом, соціальний запит якого часто полягає в очікуванні від адвоката уміння вирішувати питання не так правовими, як неформальними методами.

На підставі проведеного аналізу можна дійти висновку, що спільними для прокуратури та адвокатури принципами організації і діяльності є законність та незалежність. В умовах складної суспільно-політичної ситуації і воєнного стану належне забезпечення цих принципів викликає певні труднощі. Вважаємо, що вказані проблеми повинні вирішуватись комплексно, з використанням сучасних правових та із застосуванням потенціалу соціально-культурних, інформаційних і політико-ідеологічних механізмів.

Список використаної літератури:

1. Про прокуратуру: Закон України від 14.10.2014 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text>
2. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012 р. № 5076-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text>
3. Іваницький С. Принципи організації і діяльності прокуратури та адвокатури: зміст і співвідношення. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України*. № 2. 2014. С. 52-59. URL: <http://chasopysnapu.gp.gov.ua/chasopys/ua/pdf/2-2014/ivanitskiy.pdf>

Науковий керівник: доцент, кандидат юридичних наук, доцент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія» ***Кісліцина Ірина Олександрівна***